

ДЕМОКРАТИЧНІ МЕХАНІЗМИ САМОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ СУСПІЛЬСТВА

Доведено, що сучасні демократичні суспільства мають будувати свою соціально-економічну політику на врахуванні конкретних інтересів кожної людини та мотивуванні її участі у нових суспільно-політичних перетвореннях. Демократичний механізм перетворень має бути максимально наближений до кожного члена суспільства та простий у сприйнятті, а шляхи самозабезпечення, розвитку демократичності та соціально-економічних перетворень слід шукати усередині суспільства та в методах удосконалення самої людини. Успіх реалізації визнаних механізмів залежить від того наскільки вони правдиво віддзеркалюють інтереси тієї групи людей, котрі їх підтримують та застосовують ті цінності, які визнані у цивілізованому суспільстві. Виділено коло проблем, як орієнтир пошуку нових способів самозабезпечення, стикання і розходження поглядів щодо спільних й індивідуальних суспільних цінностей на шляху до задоволення інтересів громадян держави.

Ключові слова: демократія, механізм перетворень, самозабезпечення, суспільні цінності, модернізація, діалог, матеріальність досліджень.

Постановка проблеми. В основі будь-якого демократичного механізму, спрямованого допомагати суспільству, має знаходитись людина та відповіді на питання, що мають відношення до суспільної політики, принципової побудови економіки, суспільно-політичного, культурного життя; уявлення людини про щастя та сутність життя, його матеріальне й духовне задоволення. Безумовно, людина може намагатися, самостійно конструювати та досягати свої уявлення про життя й потреби, але вона постійно стикається з необхідністю та реальністю прийняття цінностей (можливо, навіть фальшивих) того суспільства, в якому воно існує. Більш того, в глобалізованому суспільстві, ці ж самі цінності однієї людини можуть бути ще більш віддалені від суспільних, бо ідеали одного суспільства – не можуть співпадати з іншими [1], та і не завжди вони змінюються на краще. Суспільна історія розвитку багатьох країн світу має багато прикладів підтвердження цих фактів та доказів того, що державна політика повинна відповідати не тільки об'єктивним законам природи та економіки, але й враховувати реальність того, що основою суспільства є людина [2, с. 6-15]. Ще Аристотель довів у IV столітті до н.е., що політика – це те, що має відношення до всіх [3]. Сучасні демократичні суспільства мають будувати свою соціально-економічну політику на врахуванні конкретних інтересів кожної людини та мотивуванні її участі у нових суспільно-

політичних перетвореннях. При цьому не виключається стикання різних інтересів, але воно має бути спрямоване на поліпшення навколишнього життєвого простору, створення відчуття загальної й особистої відповідальності кожного за подальше благополуччя, розвинення гуманного й багатого на різні можливості світу не тільки особисто для себе, але й для своїх дітей й онуків. Будь-які спроби побудувати «нову людину», нової раси (арійської, радянської), відірваної від загального розвитку світового суспільства – закінчувалися провалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Економічна наука, наразі, потребує переосмислення головних парадигм, особливо тих, що ґрунтуються та мають відношення до соціальних, політичних, культурних та інших аспектів життя. Це, навіть, підтверджують різні зарубіжні публікації [4, с. ххі; 5, с. 37, 43, 45, 53 – 65, 229, 281, 282, 288], що вийшли за останній час. Більшість вчених повертається до того сприйняття економіки, який ще ввели греки, а саме – як до «мистецтва правильно жити та мудро вести себе у житті» [4, с. ix, xi – xiv, xvii]. Звідси економіку – слід розуміти як окремий «механізм» або «організм», а значить можна вести мову про «економічну людину», яка є головною основою цього організму та того механізму «правильно жити», що розкрив й описав А. Сміт [6, с. 11, 27 – 29, 488, 563].

Сучасні ідеологи економічного розвитку держави – пропагують теорію невтручання держави в економіку, тобто доводять, що будь-яка державна політика є нейтральною до реальних параметрів економіки, бо суб'єкти пристосовуються до змін і закладають їх у свою модель поведінки. Звідси відкриваються нові підходи до самовиживання, самозабезпечення, що пов'язані з різною поведінкою суб'єктів або існуючим баченням сучасності, що залежить від того, наскільки економісти-науковці, політики, суспільні діячі здатні переконувати населення.

За часів фараонів держава є головним джерелом соціальної нерівності, подолати яку можливо тільки шляхом діалогу і не тільки серед науковців, але й усередині того середовища (суспільства) де воно має місце. Тобто соціальність пов'язана з життям і стосунками людей у суспільстві [7, с. 1164] і реалізується не тільки через проведення окремих досліджень за різними напрямками і спеціальностями економічної діяльності [8, 9, 10, 11, 12], але й шляхом соціального обговорення у рамках різних конгресів, конференцій, симпозіумів і т. ін., коли самовдосконалення одного науковця (людини) – співпадає або знаходить відгук в практиці іншого. Не випадково, що й «самозабезпечення» сприймається як процес безперервного удосконалення «самостійного забезпечення себе усім необхідним» [7, с. 1099]. Щодо демократичності, [7, с. 213], то її механізми можна трактувати як такі, що наближені до народу або прості у сприйнятті [7, с. 213]. Все це підкреслює той факт, що шляхи самозабезпечення, розвитку демократичності та соціально-економічних перетворень слід шукати усередині суспільства та в удосконаленні самої людини.

Звідси, **метою** дослідження – є створення такого механізму самозабезпечення, що буде сприяти швидкому перетворенню суспільства та налагодженню демократичного соціально-економічного розвитку, позитивному руху до інтеграції української економіки та громадськості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зауважити, що самозабезпечення можна розглядати в широкому (на рівні держави, окремого суспільства) й вузькому (на окремої групи людей чи особистості) розумінні. Сучасні економічні теорії будуються на принципах рівності і демократичності. Крім того, до уваги беруться й закладаються в їх основу соціальні аспекти, що спрямовані на розв'язання важливих питань соціальної політики, освітньої діяльності, боротьбі зі збіднінням населення, нерівністю та інші топові моменти, які значимі на даному етапі розвитку суспільства. Саме врахування цих аспектів викликає увагу більшої кількості людей, необхідність їхнього групування (об'єднання) до певної громади, котра буде зацікавлена у їх реалізації, побудові стратегій розвитку такого соціального об'єднання та доведенні до реальності усіх соціальних перетворень. Успіх будь-якої теорії залежить – наскільки вони правдиво віддзеркалюють інтереси тієї групи людей, котрі їх підтримують та апелюють тими цінностями, які визнані у цьому суспільстві. (рис. 1). До речі, той процес щодо створення воеводств, регіональних громад, що передбачається в Україні, має враховувати саме таке об'єднання спільних інтересів, заснованих на суспільних цінностях. А от цінності можуть мати свої особливості з точки зору зацікавленості у них громади. Для цього потрібно:

по-перше, виявити наскільки ці цінності важливі для громади. Немає потреби підкреслювати, що подібні цінності повинні забезпечувати єдність суспільства, рух вперед, бути прогресивними та однаково цікавими для усіх, близькими та зрозумілими кожному, задовольняти як особисті, та к і суспільні інтереси [1, с. 102];

по-друге, визначити який вплив цінності мають на громаду у напрямі подальших перетворень. Чим більше членів суспільства висувують додаткові аргументи щодо відповідності їх бажань існуючим цінностям, тим більше це сприяє позитивним перетворенням у суспільстві й прогресивній зміні цінностей. Бо цінності суспільства мають відображати цінності кожної окремої людини [1, с. 100 - 103];

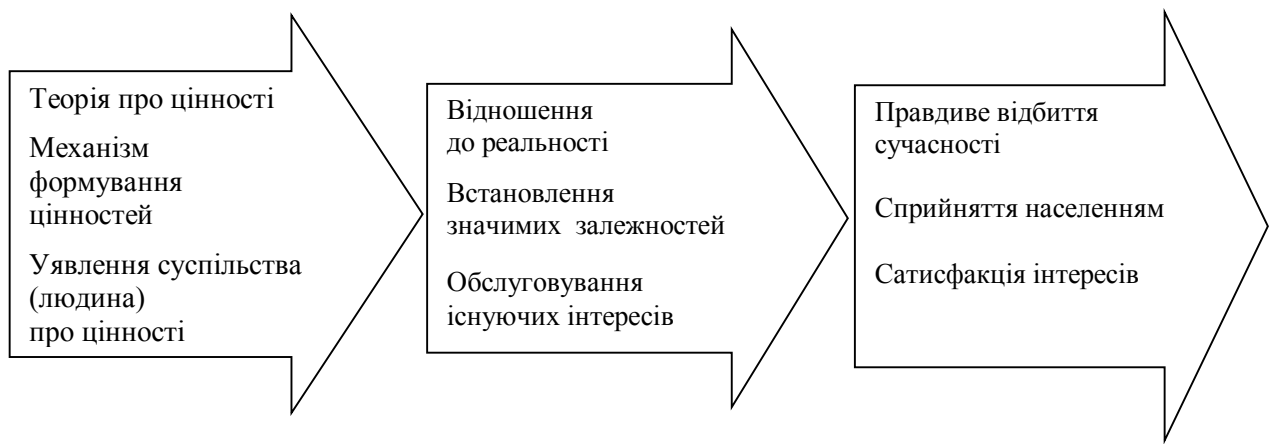

Рис. 1. Ланцюг трансформації соціальних цінностей в умовах самозабезпечення
Джерело: побудовано з урахуванням підходів за Кламером А. [4, с. 131 - 137]

по-третє, означити яким чином вони віддзеркалюють сучасну реальність є достовірними, тобто наскільки вони є незаперечливими, логічно несуперечливими одному та відповідають теоретичним й прикладним аспектам істини, моральним ідеалам справедливості, перевіреним науковим досвідом і практикою [7, с. 404].

Наразі дуже своєчасно використовується термін «модернізація» (змінювати вдосконалювати до сучасних вимог [7, с. 535]) для доведення новизни своїх підходів та різних інструментів соціально-економічних перетворень, що допомагають краще зрозуміти висунуті аргументи щодо їх необхідності та доцільності. Більшість з них зводиться до [4, с. 242]:

прив'язки існуючих проблем до реального життя [11, с. 7 - 11];

інваріантності (незалежність до зміни умов [7, с. 397]) подачі реальності, за допомогою визнання ефемерності (короткочасності нетривалості [7, с. 268]) реального уявлення про дійсність;

формалізму (ставлення, що висуває на перше місце форму, нехтуючи ідейним змістом [7, с. 1328]), спрощення та аксіоматизм (очевидність, незаперечність тверджень [7, с. 11]) подачі реального уявлення;

механічного (несвідоме [7, с. 523]) сприйняття того, що «машина» у прямому та переносному вигляді - це вже покращення життя і вирішення усіх проблем, бо це ідеал життя найбільшої маси людей [12, с. 124 - 281];

орієнтації на внутрішні проблеми [8, с. 8 - 14];

обмеженості сфери та кола досліджень, розмежованості між гуманітарними та технічними дослідженнями, що породжує розриви у пошуку кращого життя [9, с. 5 -14];

намагання здолати бар'єри універсальних істин [10, с. 6 - 13].

Причому правильність, доцільність, необхідність модерністських підходів, наразі доводиться різними способами і методами, навіть приймаючи участь у створенні цих реалій [13, с. 31, 32]. Кожному методу – відповідає певна робота, способи існування, але єдиного, універсального методу немає і не може бути, як не існує єдиної відповіді на виникаючі проблеми [13, с. 311, 319, 320]. У віддаленій перспективі є очевидним, що більшість дисциплін, що сьогодні існують та форми досліджень – вже є нездатними пояснити ті процеси, що відбуваються у житті людини. Але можна обговорювати питання, що будуть корисні для будь-якого покоління людей як орієнтир для розроблення правильних дій, інтерпретації існуючих зв'язків та подальших наукових досліджень, що відкривають нові перспективи соціально-економічних перетворень. До них відносяться такі [13, с. 312 - 316]:

а) процес. Перевага повинна віддаватися результату, а не самому процесу;

б) симетрія. Погані результати отримуються через використання поганих методів, а кращі – за рахунок використання інших;

в) множинність. Множинність практик створює множинність реальностей. Тому виникає потреба у способах пізнання і реалізації дрібності та можливостей частково

зв'язати дрібності задля сприйняття множинності;

г) рефлексивність. Це розв'язання питання щодо особистої участі людини у створенні реальності та того внеску, який вона робить [14];

д) блага. Як і де створюються блага і як встановлюється рівновага між ними – це питання, яке хвилювало і буде хвилювати ще не одне покоління науковців і, навіть, не тільки з економіки. Повинні бути конкретні питання щодо цього та конкретні відповіді. Це питання було і завжди залишається відкритим, навіть, не завжди вдається спрогнозувати хто і яка наука може піти на компроміс заради отримання інших благ [15];

е) уявні об'єкти. Не зважаючи на те, що визнається множинність, але все ж таки наукові дослідження намагаються довести однозначність та визначеність тих достоїнств, що вже є у реальності. Це питання є відкритим, бо має множинність відповідей й відповіді рухаються від однієї конкретики до іншої;

ж) матеріальність. Alegорія цього питання складається у тому, що, наразі, потрібні зовсім інші матеріальності, матеріальні інноваційні методи, що виходять за рамки існуючих та залученої модальності (суджень про можливість, дійсність чи необхідність чогось [7, с. 535]);

з) невизначеність. Певні результати створюють визначені реальності, тобто мають свої обмеження. Але незв'язаність одного з іншим, невизначеність – це ще не показник краху існуючих методологій. Є необхідність визначати масштаби такої невизначеності;

д) пере-установка. Наразі є очевидним, що якими б методами людина не залучалася до активної діяльності настає момент повного розчарування, що з часом стає систематичним.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, демократичність будь-якого результату дослідження вимірюється тим, наскільки він відповідає життєвій позиції людини, готовності підтримувати його, бо сприяє самозбереженню. Якщо виходити з того, що перетворення – є похідним від «творити», то усі науково-прикладні підходи, що виникають з приводу соціально-економічних перетворень та розробки демократичних механізмів самозабезпечення, повинні мати елементи новизни, нові погляди, - з одного боку. А, з іншого, -

бути найбільш матеріальними, пристосованими до людського життя, ґрунтуватись на суспільних цінностях та існуючих соціально-економічних досягненнях не одного покоління людей, тобто бути спадкоємним.

Подальші методи досліджень будуть спрямовані на пошук нових способів самозабезпечення, точок стикання і розходження суспільних й індивідуальних цінностей на шляху до задоволення інтересів окремих громад та громадян держави, виходячи з головного принципу, яке доводило не одно покоління науковців, практиків, філософів та розвиток самого людства, що досягнення суспільного блага можливо лише за умови максимального руху вперед, соціального й духовного розвитку усіх людей та окремої людини. Кожен громадянин, у рамках своїх можливостей, має сприяти й приймати участь у розвитку самого соціуму, демократичних перетвореннях, що там відбуваються, а держава – підтримувати і спонукати до нових досягнень в контексті вирівнювання різниці між суспільними й індивідуальними цінностями.

Література

1. Калінеску Т.В. Трансформація механізмів суспільних цінностей в у мовах глобалізації / Т.В. Калінеску // Часопис економічних реформ. Науково-виробничий журнал – № 2 (18), 2015. – С. 99 – 106.
2. Нойхауз Н. Ценности христианской демократии / Н. Нойхауз, Х. Лангест. – Гливице (Польша): Изд-во «Вокруг нас», 2014. – 228 с.
3. Аристотель. Сочинения: В 4 т. Т. 4. – М.: Мысль, 1983. С. 38–52.
4. Кламер А. Странная экономика: приглашение к разговору [Текст] / А. Кламер / пер. с англ. И. Дагилевой; науч. Ред. Перевозжа Д. Расков. – М.; СП.: Изд-во Института Гайдара; Издательство «Международные отношения», «Факультет свободных искусств и наук СПбГУ», 2015. – 344 с.
5. Social Science Methodology. A Unified Framework (second edition). John Gerring. Published in the United State of America by Cambridge University Press, New York, 2012. – 495 p.
6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит / Пер. с англ. В.С. Афанасьева. - М.:Соцэкгиз, 1962. - 684 с.

7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.

8. Сімахова А.О. Трансформація інноваційно-інвестиційної стратегії в соціально-економічному розвитку до вимог забезпечення соціальності: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / А.О. Сімахова. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара, 2014. – 21 с.

9. Жосан Г.В. Соціальна відповідальність у забезпеченні результативності діяльності підприємства: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємства (за видами економічної діяльності) / Г.В. Жосан. – Херсон: Херсонський національний технічний університет, 2014. – 21 с.

10. Данко-Ютіш Н.І. Інноваційні засади регулювання соціально-економічної асиметрії регіонального розвитку: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Н.І. Данко-Ютіш. – Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України», 2014. – 21 с.

11. Тарашенко В.А. Пільговий механізм оподаткування та його вплив на соціально-економічні процеси: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / В.А. Тарашенко. – Київ: ПВНЗ «Європейський університет», 2014. – 21 с.

12. Гур'янова Л.С. Моделювання збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів: монографія / Л.С. Гур'янова. – Бердянськ: ФОП Ткачук О.В. 2013. – 406 с.

13. Ло Джон После метода: беспорядок и социальная наука [Текст] / Джон Ло / Перевод с англ. С. Гавриленко, А Писарева и П. Хановой. Науч. ред. перевода С. Гавриленко. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2015. – 352 с.

14. Калінеску Т.В. Використання рефлексивних технологій для розвитку виробничої демократії на підприємствах / Т.В. Калінеску // Часопис економічних реформ. – № 3(7), 2012. – С. 78–84.

15. Калінеску Т.В. Теоретико-методологічне підґрунтя економіки добробуту / Т.В. Калінеску, О.М. Алекса // Часопис економічних реформ. – № 3(15), 2014. – С. 82 – 87.

References

1. Calinescu T.V. Transformaciya mekhanizmiv suspil'nih cinnostej v umovah globalizacii / T.V. Calinescu // Chasopis ekonomichnih reform. Naukovo-virobnichij zhurnal – № 2 (18), 2015. – S. 99 – 106.

2. Nojhauz N. Cennosti hristianskoj demokratii / N. Nojhauz, H. Langest. – Glivice (Pol'sha): Izd-vo «Vokrug nas», 2014. – 228 s.

3. Aristotel'. Sochineniya: V 4 t. T. 4. – M.: Mysl', 1983. S. 38–52.

4. Klamer A. Strannaya ehkonomika: priglashenie k razgovoru [Tekst] / A. Klamer / per. s angl. I. Dagilevoj; nauch. Red. Perevozha D. Raskov. – M.; SP.: Izd-vo Instituta Gajdara; Izdatel'stvo «Mezhdunarodnye otnosheniya», «Fakul'tet svobodnyh iskusstv i nauk SPbGU», 2015. – 344 s.

5. Social Science Methodology. A Unified Framework (second edition). John Gerring. Published in the United State of America by Cambridge University Press, New York, 2012. – 495 p.

6. Smit A. Issledovanie o prirode i prichinah bogatstva narodov / A. Smit / Per. s angl. V.S. Afanas'eva. - M.:Socehgiz, 1962. - 684 s.

7. Velikij tлумachnij slovník suchasnoï ukrains'koï movi / Ukl. i glav. red. V.T. Busel. – K.: Irpin': VTF «Perun», 2004. – 1440 s.

8. Simahova A.O. Transformaciya innovacijno-investicijnoï strategii v social'no-ekonomichnomu rozvitku do vimog zabezpechennya social'nosti: avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk za spec. 08.00.03 – ekonomika ta upravlinnya nacional'nim gospodarstvom / A.O. Simahova. – Dnipropetrovsk: Dnipropetrovskij nacional'nij universitet im. Olesya Gonchara, 2014. – 21 s.

9. Zhosan G.V. Social'na vidpovidal'nist' u zabezpechenni rezul'tativnosti diyal'nosti pidpriemstva: avtoref. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk za special'nisty 08.00.04 – ekonomika ta upravlinnya pidpriemstva (za vidami ekonomichnoï diyal'nosti) / G.V. Zhosan. – Herson: Hersons'kij nacional'nij tekhnichnij universitet, 2014. – 21 s.

10. Danko-Yutish N.I. Innovacijni zasadi reguluvannya social'no-ekonomichnoï asimetriï regional'nogo rozvitku: avtoref. na zdobuttya stupenya kand. ekon. nauk za spec. 08.00.05 – rozvitok produktivnih sil i regional'na ekonomika / N.I. Danko-Yutish. – L'viv: DU

«Institut regional'nih doslidzhen' im. M.I. Dolishn'ogo NAN Ukraïni», 2014. – 21 s.

11. Tarashchenko V.A. Pil'govij mekhanizm opodatkovannya ta jogo vpliv na social'no-ekonomichni procesi: avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk za spec. 08.00.08 – groshi, finansi i kredit / V.A. Tarashchenko. – Kiïv: PVNZ «Evropejs'kij universitet», 2014. – 21 s.

12. Gur'yanova L.S. Modelyuvannya zbalansovanogo social'no-ekonomichnogo rozvitku regioniv: monografiya / L.S. Gur'yanova. – Berdyansk: FOP Tkachuk O.V. 2013. – 406 s.

Калинеску Т. В.

Демократические механизмы самообеспечения социально-экономических преобразований общества

Показано, что современные демократические общества должны строить свою социально-экономическую политику с учетом конкретных интересов каждого человека и мотивации его участия в новых общественно-политических преобразованиях. Демократический механизм преобразований должен быть максимально приближен к каждому члену общества и прост в восприятии. Пути самообеспечения, развития демократичности и социально-экономических превращений следует искать внутри общества и методах совершенствования самого человека. Успех реализации выбранных механизмов зависит от того насколько они правдиво отражают интересы той группы людей, которые их поддерживают и применяют те ценности, которые признаны в цивилизованном обществе. Выделен круг проблем, как ориентир поиска новых способов самообеспечения, столкновения и расхождения взглядов на общие и индивидуальные общественных ценностей, пути удовлетворения интересов граждан государства.

Ключевые слова: демократия, механизм превращений, самообеспечения, общественные ценности, модернизация, диалог, материальность исследований

Calinescu T.

Democratic mechanism of self assistants socio-economic transformation of society

It was providing that modern democratic societies must build the socio-economic policy on the concrete interests of everybody and reason of theirs motivation to participation in new social and political transformations. The democratic mechanism of transformations must be maximally close to every member of society and simple in perception. The ways of self-assistants, the development of demarcations and socio-economic transformations should following to search into society and in the methods of human improvement. Success of realization the acknowledged mechanisms is depends on that as far its reflect interests of group people, which support its and apply those values, which are acknowledged in the civilized society. The circle of problems is distinguished, as a reference-point of search new methods of self-assistants, collision and divergence of points in relation to general and individual public values on a way to satisfaction of interests the citizens of the state.

Keywords: democracy, mechanism of transformations, self-assistants, public values, modernization, dialog, materiality of researches

Рецензент: Дороніна М.С. – доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідницького центру індустріальних проблем розвитку НАН України (м. Харків), Україна.

Reviewer: Doronina M. – Professor, PhD of Economics, Leading Scientific Researcher of Research centre for industrial development problems of NAS (Kharkiv, Ukraine).

e-mail: doroninams@mail.ru

13. Lo Dzhon Posle metoda: besporyadok i social'naya nauka [Tekst] / Dzhon Lo / Perevod s angl. S. Gavrilenko, A Pisareva i P. Hanovoj. Nauch. red. perevoda S. Gavrilenko. – M.: Izdvo Instituta Gajdara, 2015. – 352 s.

14. Calinescu T.V. Viktoristannya reflektivnih tekhnologij dlya rozvitku virobничої демократії na pidpriemstvah / T.V. Calinescu // Chasopis ekonomichnih reform. - № 3(7), 2012. – S. 78 – 84.

15. Calinescu T.V. Teoretiko-metodologichne pidruntya ekonomiki dobrobutu / T.V. Calinescu, O.M. Aleksa // Chasopis ekonomichnih reform. -№ 3(15), 2014.– S. 82– 87.

*Стаття подана
20.07.2015 р.*

